

Мельник Е. А., канд. філос.наук, доц.,
*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського,*

Пилипенко Т. І., ст. викл.,
*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського,*

Яровицька Н. А., канд. філос. наук, доц.,
Харківський національний університет будівництва та архітектури,

Касинюк Л. А., канд. філос. доц.,
Харківський національний університет будівництва та архітектури

ОСОБЛИВОСТІ МУНІЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМАХ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Однією з нових форм соціальної організації в сучасних умовах глобалізаційного розвитку є глобальне масове суспільство, яке, на відміну від інших історичних типів свого функціонування, зазнає впливу стандартизації, вестернізації та підпадає під об'єктивні процеси «омасовлення» принципів та технологій управління суспільним розвитком. Глобальний трансформаційний процес впливає як прямо, так і побіжно (позитивно чи негативно) на життєдіяльність усіх територіальних співтовариств – від мегаполісів до найменших населених пунктів.

Визначений Україною вектор розвитку до європейської цивілізаційної моделі, що передбачає складний демократичний перехід до політично організованого, відповідального суспільства нової якості, в якому поступово підвищується рівень ділової активності та політичної участі громадян, забезпечення їхніх прав і свобод, формується нова структура соціального простору. Так, через систему публічного управління формується солідарність між суспільством країни та державою як системою відносин, спрямованих на реалізацію цінностей суспільства, досягнення цілей публічної політики, а також створення конкурентоспроможної держави, визначальними характеристиками якої є верховенство права і розвинена правова культура, збалансована представницька демократія, сильне самоврядування, дисциплінований і мобільний державний менеджмент.

Дослідження проблем муніципальних особливостей інноваційного розвитку показує, що сьогодні у відкритій і динамічній економічній системі не існує географічних кордонів для новітніх науково-технічних ідей і розробок. Означені тенденції свідчать про необхідність формування нової генерації професіоналів у публічній сфері, в тому числі в органах виконавчої влади і місцевого самоврядування, які спроможні готувати і приймати управлінські рішення на основі сучасних концепцій менеджменту, в тому числі з урахуванням сучасних підходів до модернізації управління.

Ефективність інновацій в регіоні здійснюється за умов наявності розвинутої інноваційної інфраструктури, на формування і розвиток якої впливають численні фактори. Одним із таких факторів призначені виступати органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які повинні застосовувати чіткі і гнучкі форми управління інноваційним процесом. [1].

Так, регіони України володіють науковою сферою, освітніми установами, розвинутою промисловістю, інформаційною інфраструктурою. Однак виявлені і негативні тенденції. Так, негативні темпи зростання спостерігаються за такими елементами, як людський потенціал і освітні ресурси, а також нормативно-правове забезпечення. Дані фактори значно гальмують інноваційний розвиток регіонів та економіки в цілому.

На сьогоднішній момент в розвитку людського потенціалу регіонів можна виділити два основних недоліки професійної освіти:

- 1) незатребуваність та надлишок фахівців з вищою освітою при гострій нестачі «робітничих рук» з середньотехнічною освітою;
- 2) нездатність регіональних навчальних закладів готувати затребуваних фахівців, попит на яких визначається кількістю випускників вузів, які після його закінчення працюють за спеціальністю [2].

Проблеми розвитку людського потенціалу, як складового елемента інноваційного розвитку регіону мають різко негативні наслідки для розвитку муніципального інноваційного потенціалу. Так, в регіонах має місце низький рівень інноваційної активності людей, скорочення інженерно-технічних, підприємницьких і інших можливостей розвитку регіональної економіки, відірваність науки і освіти від інтересів промисловості та ринків.

Значною проблемою також стала недостатня ступінь розвитку нормативно-правового забезпечення інноваційної діяльності муніципальної влади. Так, докладний аналіз законодавчої бази, яка регулює інноваційну діяльність засвідчила, що в країні ще не до кінця сформована єдина система правового регулювання інноваційної діяльності, не вироблено єдиного понятійного апарату інноваційної діяльності, немає чіткості в формулюванні цілей і завдань інноваційної політики, потребують допрацювання правові механізми взаємодії держави з інноваційним підприємницьким сектором.

Розрізнені нормативні правові акти не вирішують основної проблеми ефективного правового забезпечення інноваційної підприємницької діяльності шляхом стимулювання інноваційної діяльності за допомогою таких загальноекономічних інструментів, як фінансова політика, податкові пільги, кредитування, страхування інноваційних ризиків, натуральні преференції. В сучасних умовах необхідним є чітко відпрацьований пакет нормативних правових актів, що визначає механізм реалізації закладених в них норм, що вкрай необхідно для ефективного інноваційного розвитку. Започаткована реформа системи місцевого самоврядування є

довгоочікуваною відповіддю на суспільний запит щодо руйнування жорсткої неорадянської політичної системи в Україні[3].

Зобов'язання щодо децентралізації влади містяться у ключових програмних положеннях Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», у «Плані дій уряду «Відновлення України» від 3.09.2014р., у Коаліційній угоді депутатів Верховної Ради, у Програмі діяльності КМУ від 11.12.2014 р.

Стратегія-2020 дає лише визначення мети децентралізації влади та встановлює індикатор оцінки результатів відповідної реформи. [4]. Впродовж 2014–2015 рр. було ухвалено низку законів, що мали створити належне нормативно-правове поле для ефективної децентралізації влади згідно принципу субсидіарності, а також для підвищення спроможності органів місцевого самоврядування представляти інтереси територіальних громад.

Кроком у напрямку створення умов для динамічного розвитку регіонів України та забезпечення соціально-економічної єдності країни стало ухвалення Закону «Про засади державної регіональної політики». Відповідно до нового закону, державна регіональна політика має сповідувати принцип субсидіарності – передачі владних повноважень на найнижчий рівень управління для найбільш ефективної реалізації. [5].

Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад» покликаний сприяти формуванню дієздатних територіальних громад, які б володіли відповідними ресурсами, територією та об'єктами соціальної інфраструктури, необхідними для ефективного виконання покладених на їхні органи місцевого самоврядування завдань та функцій [6].

Закони «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» та «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» покликані створити правове та фінансове підґрунтя для бюджетної автономії та фінансової самостійності місцевих бюджетів шляхом розширення дохідної бази місцевих бюджетів, введення нових видів трансфертів і впровадження нового механізму бюджетного вирівнювання [7].

Для розвитку інноваційної діяльності велике значення має фінансовий фактор, який потребує від органів муніципальної влади належної підтримки. Цілком очевидно, що державне фінансування не може бути надане абсолютно усім, але його вибірковість допускає ймовірність незабезпечення перспективного інноваційного проекту або ідеї. Виходом з цієї ситуації міг би стати пошук альтернативних джерел фінансування інноваційних розробок і спрощення умов фінансування інноваційної діяльності в регіоні.

Очевидно, що в умовах децентралізації зростають фінансові можливості регіону. Це бюджетне та позабюджетне фінансування, а також організаційно-правові механізми ресурсного забезпечення всіх стадій

інноваційного циклу, що сприятиме реалізації інноваційного ланцюга, розвитку інноваційного бізнесу на основі взаємозв'язків всередині фінансової підсистеми і з елементами інших підсистем регіональної інноваційної системи.

Фінансування займає ключове місце в підтримці розширеного відтворення мотивації до проведення досліджень і розробок, комерціалізації їх результатів, розвитку інноваційного підприємництва з метою поповнення відсутніх або недостатніх компетенцій для отримання конкурентних переваг на регіональному ринку. [8].

Серед можливостей інноваційного розвитку регіону на перше місце виходить вибір напрямку формування інноваційного середовища. В економічно розвинених регіонах напрямком формування інноваційного середовища виступає пріоритет держави у визначенні напрямків інноваційного розвитку. Так, при даній конструкції держава на першому етапі визначає напрямки, інфраструктуру, економічний і правовий механізм інноваційного розвитку економіки, в подальшому поступається верховенством в управлінні інноваціями бізнесу. Така схема допомагає вирішувати відразу кілька проблем інноваційного розвитку на рівні регіонів – подолати інерцію бізнесу у фінансуванні фундаментальних наукових розробок та допомагає формуванню попиту на високотехнологічний продукт, який в подальшому стане основним двигуном інноваційної активності регіонів.

Розвиток людського потенціалу в регіонах можливо через подальший розвиток регіональної мережі бізнес-інкубаторів та науково-технічних парків. Необхідність активізації процесів розповсюдження і обміну знань визначає об'єктивну потребу в розвитку системи аутсорсингу знань. Освіта, наукові дослідження та інновації складають єдиний комплекс знань, який формує інноваційну економіку. Створення продуктивного альянсу науки і бізнесу є найбільш перспективним напрямком розвитку людських ресурсів в інноваційній сфері. Суспільство виграє від інвестицій в освіту і науку тоді, коли науково-дослідницька діяльність веде до створення нових продуктів і послуг, а, отже – появі нових підприємств і робочих місць.

Отже, система держ. упр. в Україні, існуюча сьогодні в умовах динамічного й, часом, малопередбачуваного впливу сучасних факторів геополітичної конкуренції й найбільш гострих форм інформаційного протиборства, вимагає зміни концепції держ. упр. з метою її адаптації до сучасних умов глобалізації, у яких відбувається формування і розвиток інформаційного суспільства. Процеси глобалізації висувають нові вимоги до системи функціонування національних систем держ. упр., які мають стати дієвим та ефективним засобом у вирішенні складних міжкультурних суперечностей, особливо тих, які виникають у процесі гармонізації механізмів спільного функціонування національних держав у світовому просторі [9].

Зміни, які відбуваються в публічному секторі, відбуваються як реакція на кілька взаємозалежних факторів, а саме: на деякі загальносвітові, глобальні зміни, що впливають на управлінську практику взагалі, критику публічного сектору, зміни в економічній теорії, зміни у приватному секторі, тенденції до глобалізації, зміни в технологіях. Існування помітних труднощів у реалізації держ. упр. в умовах інтенсивного впливу зазначених факторів дозволяє говорити про особливості його реалізації в умовах розвитку інформаційного суспільства й необхідності вироблення спеціальних методів і механізмів управлінського впливу, в тому числі і на регіональному рівні.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Георгієвський Ю. В. Концепція децентралізації як шлях до реформування організації публічної влади в Україні [Електронний ресурс] / Ю. В. Георгієвський // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2016. Вип. 39(1). С. 124–129. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2016_39\(1\)_31_2](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2016_39(1)_31_2).
2. Тертишна О. А. Науково-методичне і освітнє забезпечення реформ на регіональному рівні (на прикладі впровадження курсу дистанційного навчання «Реформування місцевого самоврядування та децентралізація влади») / О. А. Тертишна // Аспекти публічного управління. – 2015. – № 4. – С. 22-27. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/aplup_2015_4_3.
3. Барановська Т. М. Децентралізація влади як основний напрям вдосконалення державної політики розвитку територіальної громади [Електронний ресурс] / Т. М. Барановська // Актуальні проблеми держ. упр. – 2015. – № 2. – С. 145-153.
4. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015_5.
5. Закон «Про засади державної регіональної політики» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
6. Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
7. Закон «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79-19_8.
8. Дем'янчук, О., Кобетяк, В. Зміни у формуванні доходів місцевих бюджетів України під впливом децентралізації. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал. – 2017. – №4(32). – С. 145–149.
9. Пилипенко Т.І. Інформаційна складова глобалізації як виклик сучасній Українській державі / Т. І. Пилипенко // Збірник матеріалів «круглого столу» інформаційні ресурси та інтелектуальна власність в освітньо-науковому просторі: правові та філософські виміри. / Упорядники : Довгань О. Д., Беланюк М. В., Лапшин С. А., Радзівська О. Г., Яременко О. І. – ВДПУ, НДІП НАПрН України, К., Видавничий дім «АртЕк» 2017. С.130–136.